

Το δημοκρατικό Πανεπιστήμιο και οι φορείς* 1984

Είναι αυτονόητο, ότι ο οποιοσδήποτε κι ο οποσδήποτε ριζοσπαστικός νόμος για την Ανώτατη Παιδεία, δεν μπορεί στην πράξη να συνεισφέρει αποτελεσματικά στη δομική αλλαγή των Πανεπιστημιακών μας πραγμάτων, χωρίς την υπεύθυνη κι ώριμη θέληση, την με φαντασία και τόλμη δημιουργική συνεργασία των δασκάλων και των φοιτητών και των άλλων εργαζομένων στα ΑΕΙ και την συνειδητή απόφασή τους να πάρουν στα χέρια τους τη διδασκαλία, την έρευνα και τη διοίκηση, θεμελιώνοντας μια νέα ποιότητα ισότιμης συμμετοχικής συμβολής τους στην ανάπτυξη των Πανεπιστημίων μας και την κοινωνική πρόοδο.

Ο νόμος 1268/82 αναγορεύει συστηματικά και με συνέπεια, σε κάθε άρθρο και σε κάθε πρόβλεψη μελλοντικής ρύθμισης, με Προεδρικό Διάταγμα και Υπουργική Απόφαση, επί μέρους θεμάτων, τους φορείς της Πανεπιστημιακής Κοινότητας κι ιδιαίτερα τους φοιτητές και τους δασκάλους τους, ως εμπνευστές, μοχλούς, κινητήριες δυνάμεις και δυνάμεις περιφρούρησης και στήριξης όλων των ώριμων κατά την κρίση τους αλλαγών που απαιτούνται, ή επιβάλλονται στις κάθε φορά συγκεκριμένες συνθήκες.

Γίνεται λοιπόν έτσι το Πανεπιστήμιο (που σε κάθε περίοδο της ιστορίας του αποτελούσε διαλεκτικά, πεδίο ελεύθερης διακίνησης των ιδεών αλλά και πεδίο κοινωνικής σύγκρουσης), το θερμοκήπιο δοκιμασίας μιας ακηδεμόνευτης, αυτοδιαχειριστικής, υπεύθυνης και δημιουργικής δράσης των φορέων του, που σε κάθε σημείο της, θα απογράφει αξιόπιστα κι ολοκληρωμένα, το μέτρο, την ποιότητα και την ικανότητα τους ν' ανταποκριθούν στην εμπιστοσύνη που τους έδειξαν οι κοινωνικές δυνάμεις της αλλαγής και της προόδου.

Ένα χρόνο μετά την έναρξη εφαρμογής του Νόμου 1268/82 κι ενώ όλα τα Πανεπιστήμια μας, ανάλογα με το επίπεδο κατανόησης, συνείδησης, και δημιουργικής δράσης των συλλογικών τους οργάνων, προχωρούσαν με διαφορετικούς, όπως ήταν φυσικό, ρυθμούς επιτάχυνσης, αλλά σταθερά και χωρίς πισωγυρίσματα, στο δρόμο της δομικής και λειτουργικής τους ανασυγκρότησης, η Κυβέρνηση της Αλλαγής μετά από υπεύθυνη αξιολόγηση της μέχρι τότε πορείας, κι ολοκληρώνοντας με συνέπεια, στο σύνολό του, το Πρόγραμμα της, κατοχύρωσε θεσμικά, στο πιο προωθημένο, για όλο τον κόσμο, σημείο, με ειδική διάταξη στο Νόμο 1404/83, την πλήρη αυτοδιοίκηση κι αυτοδιαχείριση των ΑΕΙ απ' τους φορείς τους στα πλαίσια πάντα του Δημοκρατικού Κοινωνικού Έλεγχου του ΕΣΑΠ.

Έτσι τα Πανεπιστήμια στην Ελλάδα, με αποφάσεις των δημοκρατικών συμμετοχικών τους οργάνων, μπορούν, έξω από κάθε κομματική και ιδεολογική ηγεμονία, επιρροή κι επιβολή, με πλουραλισμό, επιστημονική μεθοδολογία και τεκμηριωμένη πάλη των ιδεών, να λύνουν κυρίαρχα όλα τα προβλήματα δομής, λειτουργίας κι οργάνωσης της πανεπιστημιακής ζωής και δράσης, να παίρνουν κάθε φύσης πρωτοβουλίες για ανάπτυξη, της εκπαιδευτικής, ερευνητικής τους δραστηριότητας, και της συμβολής τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της κοινότητας, και να ρυθμίζουν στο φως των συγκεκριμένων κάθε φορά συνθηκών κι αναγκών, κάθε θέμα που ανακύπτει κατά την εφαρμογή των νόμων μέσα στο Πανεπιστήμιο.

Η διάταξη αυτή, αποτελεί αντικειμενικά, την πιο προχωρημένη κοινωνικά, πολιτικά κι επιστημονικά έπαλξη, που οι κοινωνικές δυνάμεις της αλλαγής εμπιστεύθηκαν στο Πανεπιστημιακό Κίνημα, έπαλξη στην οποία το Πανεπιστημιακό Κίνημα πρέπει κάθε μέρα ν' αποδείχνει, σε συνθήκες πράξης, την ωριμότητα, την υπευθυνότητα, και την σταθερά διακηρυγμένη θέληση του να στηρίζει με τη συμμετοχή και τη δουλειά του ένα δημοκρατικό πανεπιστήμιο, ταγμένο στην υπηρεσία του λαού και του τόπου.

Έτσι οι ζωντανές δυνάμεις των Πανεπιστημίων, δάσκαλοι, φοιτητές κι οι άλλοι εργαζόμενοι μπορούν να επηρεάσουν αποφασιστικά τις εξελίξεις, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, στη διαμόρφωση των τελικών κυβερνητικών αποφάσεων όπου απαιτείται, και να μελετήσουν, να οργανώσουν και να στηρίξουν αντίστοιχα:

α. Προγράμματα έρευνας, διπλωματικών εργασιών κι επί μέρους φοιτητικών θεμάτων, δεμένα με τις ανάγκες του τόπου μας για εθνικά ανεξάρτητη, αυτοδύναμη, σύμμετρη και περιφερειακά

* Δημοσιεύθηκε στα «Νέα» 3.10.1984.

αποκεντρωμένη ανάπτυξη, σε πλαίσια δημοκρατικού προγραμματισμού ολόπλευρης αξιοποίησης των φυσικών κι ανθρώπινων διαθεσίμων της περιφέρειας.

β. Συγκροτημένες προτάσεις για την ίδρυση, τη δομή και διαμόρφωση των σχετικών προϋποθέσεων και συνθηκών για αποδοτική λειτουργία ειδικών ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ για την αξιοποίηση και διαχείριση της περιουσίας κάθε ΑΕΙ.

Μέσα απ' την αντίληψη που οι φορείς του Πανεπιστημίου μπορούν να περάσουν, μια που για το σχετικό Π.Δ. προβλέπεται απ' το νόμο 1268/82 ύπαρξη σύμφωνης, άρα απόλυτα καθοριστικής γνώμης της Συγκλήτου, το ΝΠΔΔ, ή ΝΠΙΔ που θα ιδρυθεί, μπορεί ν' αναλάβει απεριόριστες πρωτοβουλίες αυτοδιαχείρισης κι ανάπτυξης της περιουσίας του, συνδέοντας ταυτόχρονα τις σχετικές μελέτες, κατασκευές, κι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, και τους δασκάλους και φοιτητές που θα παίρνουν μέρος σ' αυτές, με τα αντίστοιχα με τις σπουδές τους πεδία της τεχνικής, επαγγελματικής, ή ερευνητικής πράξης.

Αυτό γίνεται ιδιαίτερα ενδιαφέρον για τις Πολυτεχνικές Σχολές, (και βέβαια όχι μόνο γι' αυτές), γιατί μπορούν παράλληλα με τη διδασκαλία να δοκιμάζονται σε συνθήκες πράξης οι θεωρίες, και να προωθούνται οι πειραματικές, διεπιστημονικές αλλά αποδοτικές, πρωτοβουλίες, σε θέματα τεχνολογίας, ανάπτυξης και στήριξης νέων μεθόδων και τεχνικών και συλλογικών παραγωγικών σχέσεων.

(Στο παράρτημα που ακολουθεί παρουσιάζεται μια συνολική τελική πρόταση σχεδίου του σχετικού Προεδρικού Διατάγματος του εισηγητή, που με βάση την εικοσιπεντάχρονη πείρα του ως μέλους του Πανεπιστημιακού Κινήματος, επιχειρεί να συνθέσει την επιστημονικοτεχνική, την ερευνητική και την πρακτική διάσταση του θέματος, στις συγκεκριμένες συνθήκες των Πανεπιστημίων μας σήμερα, και να συμβάλει στο μετασχηματισμό της δυναμικής του Πανεπιστημιακού Κινήματος, σε δημιουργική κι αποδοτική για το κοινωνικό σύνολο, τους δασκάλους και τους φοιτητές, δράση).

(Προεδρικό Διάταγμα που προβλέπεται απ' το άρθρο 3 παρ. 7 του Ν.1268/82 μετά από σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου).

γ. Συγκροτημένες και τεκμηριωμένες προτάσεις, για καθορισμό των προϋποθέσεων παροχής υπηρεσιών από τα Πανεπιστημιακά εργαστήρια, σε οργανισμούς κάθε νομικής μορφής και ιδιώτες, έτσι ώστε τα ΑΕΙ και τα μέλη τους να δένονται με την παραγωγή, χωρίς όμως ν' ανταγωνίζονται επαγγελματικές ομάδες πτυχιούχων, να αντλούν πόρους για να προωθούν ερευνητικά προγράμματα που τα όργανα τους επιλέγουν, αλλά και σπουδαστικά ερευνητικά αντικείμενα που να συμβάλουν στην περιφερειακή, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

(Προεδρικό Διάταγμα που προβλέπεται απ' το άρθρο 7 παρ. 6 του Ν.1268/82 μετά από γνώμη της Συγκλήτου).

δ. Συγκροτημένες και τεκμηριωμένες προτάσεις, για τον καθορισμό της σύνθεσης των αρμοδιοτήτων και κάθε άλλης λεπτομέρειας για όλα τα συμβούλια και τις επιτροπές διοικητικού, οικονομικού και τεχνικού χαρακτήρα που λειτουργούν στα ΑΕΙ, έτσι ώστε, και η υπεύθυνη συμμετοχή των φορέων της πανεπιστημιακής κοινότητας να ολοκληρώνεται σε κάθε επίπεδο της ζωής, λειτουργίας και δράσης του Πανεπιστημίου, αλλά, και, να μετριέται σε όρους πράξης, η διάθεση των φορέων αυτών να προχωρούν όλο και σε βαθύτερες δομικές αλλαγές στην αυτοδιοίκηση κι αυτοδιαχείριση των ΑΕΙ.

(Υπουργική Απόφαση που προβλέπεται απ' το άρθρο 3 παρ. 4 του Ν.1268/82 μετά γνώμης της Συγκλήτου).

ε. Συγκροτημένες και τεκμηριωμένες προτάσεις για τον καθορισμό των σχετικών με την έκδοση, διάθεση και διακίνηση των διδαχτικών βιβλίων κ.λπ. και των διδακτορικών διατριβών, έτσι ώστε, να σταματήσει η απαράδεκτη ως σήμερα κατάσταση, να αποσυνδεθεί η συγγραφική αμοιβή απ' τον αριθμό των αντιτύπων και τον όγκο των συγγραμμάτων, να αναπτυχθεί ο πλουραλισμός, με τη δυνατότητα να μην είναι μονόδρομος η επιλογή ως διδακτικού, του βιβλίου του δασκάλου, αν δεν συντρέχουν οι σχετικές αξιοκρατικές προϋποθέσεις κ.λπ.

Μια πρόσθετη δυνατότητα που δίνει η σχετική πρόβλεψη υπουργικής απόφασης του άρθρου 23 παρ. 3. του Ν.1268/82 μετά από γνώμη των γενικών συνελεύσεων όλων των Σχολών και των Τμημάτων των ΑΕΙ είναι, το ότι μπορούν να λαμβάνονται υπόψη οι βασικές ιδιαιτερότητες σχολών και τμημάτων, κι ακόμη, ότι είναι δυνατή η συνεχής επανεξέταση και βελτίωση της σχετικής ρύθμισης με τις τεκμηριωμένες προτάσεις και την πάλη του Πανεπιστημιακού Κινήματος.

Συμπεράσματα

Πέρα απ' τις δυνατότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω, θα πρέπει να ξανατονισθεί ότι όλα, απολύτως όλα, τα ζητήματα της κατοχυρωμένης πια θεσμικά, εκπαιδευτικής, ερευνητικής και γενικότερα κοινωνικής – αναπτυξιακής συμβολής και δράσης του δημοκρατικού ελληνικού πανεπιστημίου, βρίσκονται με το Νόμο 1268/82 και την επαναστατικής σημασίας συμπληρωματική διάταξη του Νόμου 1404/83 στα χέρια των φορέων της Πανεπιστημιακής Κοινότητας.

Η ωριμότητα, η επιστημονική και κοινωνική συνείδηση, η υπευθυνότητα, η συστηματική δουλειά, η τόλμη κι η φαντασία, κι η ισότιμη δημιουργική συνεργασία τους, θα μετριούνται σε κάθε βήμα της εξέλιξης των Πανεπιστημίων μας, με την αποτελεσματικότητα κι αποδοτικότητα τους για τον τόπο και το λαό μας.

Το μέτρο απ' την άλλη μεριά της αποτελεσματικότητας, κι αποδοτικότητας των Πανεπιστημίων μας για τον τόπο και το λαό μας, θ' αποτελέσει στις νέες θεσμικές συνθήκες στον ιδιαίτερα κρίσιμο τομέα της Παιδείας, τον καλύτερο προπαγανδιστή για τη σημασία αλλά και την αντικειμενικά ορατή προοπτική ανάπτυξη νέων ανθρώπων, κοινωνικών και παραγωγικών σχέσεων που θα θεμελιώσουν την κοινωνική αλλαγή και την ανάπτυξη της πατρίδας μας.

Όπως (αναλογικά) έλεγε και το άρθρο 114 στο παλιό Σύνταγμα, στον πατριωτισμό των φορέων της Πανεπιστημιακής Κοινότητας, επαφίεται η προστασία κι η ανάπτυξη θεσμών άμεσης, αλλά κι αποτελεσματικής ταυτόχρονα δημοκρατίας, με τον λαό και τους φορείς του, πρωταγωνιστές των κοινωνικών εξελίξεων.